

بسمه تعالی

جمهوری اسلامی ایران
وزارت آموزش و پرورش
وزیر

شماره : ۲۷۹.۹۸
تاریخ : ۹۱/۱۲/۲۸
پیوست :

حجت السلام والمسلمین جناب آقای محمدیان
معاون محترم وزیر و رئیس سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی

سلام علیکم

با احترام، به پیوست تصویر مصوبه‌ی «برنامه درسی ملی جمهوری اسلامی ایران» مصوب جلسات ۸۵۷ الی ۸۷۲ شورای عالی آموزش و پرورش تاریخ ۹۰/۱۲/۹ الی ۱۳۹۱/۶/۲۸ جهت ابلاغ و اجرا ارسال می شود.

امید است در پرتو الطاف الهی و با مساعدت و تلاش خستگی ناپذیر مدیران و کارشناسان محترم، اجرای این سند تحول آفرین گامی بلند در برنامه های درسی نظام آموزش و پرورش کشور باشد و با بازنگری و بازتولید محتوای آموزشی و کتاب های درسی، زمینه دستیابی دانش آموزان به مراتبی از حیات طیبه و برقراری جامعه عدل مهدوی (عج) بیش از پیش فراهم آید.

حمیدرضا حاجی بابایی
وزیر آموزش و پرورش

مَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِّنْ ذَكَرٍ أَوْ أُنْتَىٰ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَنُحْيِيَنَّهٗ حَيَاةً طَيِّبَةً وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَجْرَهُمْ بِأَحْسَنِ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ.

هر کس، مردی از آن، عمل صالح انجام دهد و مؤمن باشد قطعه "حیات طیب" (زندگانی پاک و پسندیده)

زنده اش می داریم، و همانا آن را، در برابر بهترین اعمالی که انجام داده اند، پاداش خواهیم داد.

قرآن کریم: نحل ۹۷

قضیه تربیت یک ملت به این است که فرهنگ آن ملت، فرهنگ صحیح باشد. شما کوشش کنید که فرهنگ را فرهنگ مستقل اسلامی دست کنید.

امام خمینی (ره) - ۵۸/۳/۲۱

تحول یک کلمه است لکن در پشت این وجود لفظی، در پشت این کلمه، یک دنیا کار نهفته است.

«بیانات مقام معظم رهبری (مدظله العالی) ۱۳۸۶/۵/۳»

باسمه تعالی

مَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِّنْ ذَكَرٍ أَوْ أَنشَىٰ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَنُحْيِيَنَّهٗ حَيَاةً طَيِّبَةً وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَجْرَهُمْ بِأَحْسَنِ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ (نحل ۹۷)

هر کس، مرد یا زن، عمل صالح انجام دهد و مؤمن باشد، قطعاً به «حیات طیبه» زنده اش می داریم و همانا آن‌ها را، در برابر بهترین اعمالی که انجام داده اند، پاداش خواهیم داد.

پیش گفتار:

تحول بنیادین در آموزش و پرورش، تحولی عمیق و ریشه‌ای است که به تحول در مفاهیم نظری، روندها و فرایندها، نقش‌ها و کارکردها و رویکردها منجر خواهد شد. در تحول بنیادین نوع نگاه به معلم، کتاب، مدرسه، کلاس درس و به ویژه دانش‌آموز دگرگون خواهد شد. این نگاه، معلم را در قله می‌بیند و همه شرایط و امکانات را برای الگوبدیری و تأسی دانش‌آموز به معلم جهت دستیابی به قله‌های انسانیت، علم و ادب و اخلاق فراهم می‌آورد. تفکر و تعقل، خلاقیت و نوآوری، بهره‌مندی از روش‌های نوین و فناوری‌های جدید، ایجاد محیطی با نشاط و شاداب، برپایی مدرسه دوست داشتنی، همه و همه در خدمت تربیت دانش‌آموزان برای دستیابی به مراتبی از حیات طیبه و قرب الهی می‌باشند. تحقق این مهم نیازمند باز مهندسی نیروی انسانی با محوریت استقرار نظام رتبه‌بندی و نظام جذب و نگهداشت معلمان می‌باشد که به لطف الهی در دستور کار قرار دارد.

اینک که «سند تحول بنیادین آموزش و پرورش» به مثابه قانون اساسی برای تحولات همه جانبه و دراز مدت به تصویب شورای عالی انقلاب فرهنگی و شورای عالی آموزش و پرورش رسیده و در دستور کار وزارت آموزش و پرورش قرار گرفته است، باید تمام زیر نظام‌ها و مؤلفه‌های خرد و کلان نظام تعلیم و تربیت مورد بازخوانی و بازتولید قرار گیرد.

«برنامه درسی ملی» به عنوان یکی از زیر نظام‌های اصلی سند تحول بنیادین و به منزله نقشه جامع یادگیری، زمینه ایجاد تحول همه جانبه، گسترده و عمیق در مفاهیم و محتوای آموزشی را فراهم می‌آورد. این برنامه تحول آفرین

با تدارک فرصت‌های تربیتی متنوع و جامع، درصدد است تا امکان کسب شایستگی‌های لازم جهت درک و اصلاح موقعیت براساس نظام معیار اسلامی توسط دانش‌آموزان را میسر سازد و آنان را برای تکوین و تعالی پیوسته هویت خویش تا دستیابی به مراتبی از حیات طیبه یاری رساند. رسالت خطیر برنامه درسی ملی فراهم آوردن ساز و کارهای مناسب برای طراحی، تدوین، اجرا و ارزشیابی از برنامه‌های درسی در سطوح ملی تا محلی می‌باشد تا مبتنی بر فلسفه تعلیم و تربیت اسلامی، مفاهیم آموزشی و تربیتی به صورت نظام‌مند و ساختار یافته در اختیار کودکان و نوجوانان قرار گیرد و محیطی با نشاط و مدرسه دوست داشتنی را به تصویر بکشد.

از آنجا که موضوع برنامه‌ریزی درسی، یک رشته نوپا در کشور می‌باشد، لذا تدوین برنامه‌های آموزشی، تألیف کتاب‌های درسی، تعیین زمان و ساعات آموزش، روش‌های تدریس، بهره‌گیری از روش‌های متنوع یادگیری و تکنولوژی آموزشی در قبل و بعد از پیروزی انقلاب اسلامی، از یک برنامه جامع و همه جانبه نگر مبتنی بر فرهنگ اسلامی ایرانی تبعیت نمی‌کرده است که این امر آسیب‌ها و کاستی‌های فراوانی را به همراه داشته است. با گذشت زمان و افزایش دانش فنی در زمینه طراحی و تولید برنامه‌های درسی و انباشت تجربیات مفید و مقتنم و انجام پژوهش‌ها و مطالعات داخلی و تطبیقی، ضرورت تدوین یک برنامه راهبردی و جامع برای ساماندهی بهینه برنامه درسی و تولید محتواهای آموزشی در دوره‌ها و سطوح مختلف یادگیری بیش از پیش احساس می‌شد.

در پاسخ به این نیاز آموزشی و تربیتی، نظام تعلیم و تربیت، کارگروهی از خبرگان و کارشناسان ارشد آموزش و پرورش را با همکاری صاحب نظران و استادان حوزه‌های علمیه و دانشگاه‌ها مأمور تدوین برنامه درسی ملی نمود. کار تحقیق و پژوهش و تدوین این سند از اسفند ماه ۱۳۸۴ با تشکیل دبیرخانه طرح در سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی آغاز شد و پس از انجام مطالعات اولیه و ابلاغ مصوبه هفتصد و چهل و پنجمین جلسه شورای عالی آموزش و پرورش در اردیبهشت ماه ۸۶، با پشتوانه نیرومند حقوقی ادامه یافت. با توجه به تعیین اهداف، تعریف و حدود طرح و خروجی مورد انتظار، کمیته‌های هفت گانه تخصصی به شرح ذیل تشکیل شد:

۱- کمیته کلیات، اصول و مبانی ۲- کمیته محتوای آموزشی، پرورشی و حوزه‌های یادگیری ۳- کمیته ساختار، مقاطع، رشته‌ها و زمان ۴- کمیته میزان اختیارات و کاهش تمرکز ۵- کمیته ارزش‌یابی از پیشرفت تحصیلی و راهبردهای یاددهی - یادگیری ۶- کمیته مواد، رسانه‌ها و محیط‌های یادگیری ۷- کمیته ارزش‌یابی از برنامه درسی ملی و اقتضائات اجرایی. همچنین برای جلب مشارکت فعال حوزه‌های صف و ستاد، کمیته‌های استانی و کمیته‌های ستادی طرح، آغاز به کار کردند.

خوشبختانه با تلاش خستگی ناپذیر دست‌اندرکاران، اولین نگاشت این برنامه سرنوشت ساز و تحول آفرین،

در بهمن ماه ۱۳۸۷ آماده شد. هم زمان با بررسی و تصویب سند تحول بنیادین در شورای عالی آموزش و پرورش (آذرماه ۱۳۸۸) و با عنایت به راهکار ۱-۱ سند مذکور، کار بررسی و اصلاح برنامه درسی ملی نیز سرعت یافت و تا سال ۱۳۹۰ بارها در معرض نقد و بررسی صاحب نظران، مدیران و معلمان قرار گرفت و سیر تکاملی خود را سپری کرد تا به شورای عالی آموزش و پرورش ارائه شد. در دبیرخانه شورای عالی با تشکیل کارگروهی مرکب از کارشناسان شورا و جمعی از دست اندرکاران تدوین و صاحب نظران سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی، ضمن وفاداری به بنیان‌های اصلی برنامه از جمله الگوی هدف گذاری و عناصر و عرصه‌های چهارگانه ارتباطی و با تکیه بر مبانی و دلالت‌های مفاهیم سند تحول بنیادین آموزش و پرورش، متن جدید بازنگری، اصلاح و آماده شد. جلسات هماهنگی برای تفاهم و اجماع بر اصول و مبانی سند را که اینجانب نیز بر آن تأکید داشتم برگزار و طرح را نهایی نمودیم. بالاخره پس از ۱۱ جلسه، به تصویب شورای عالی آموزش و پرورش رسید و برگ زرینی به تاریخ آموزش و پرورش کشور افزوده شد.

اینک یادآوری چند نکته را ضروری می‌داند :

- ۱- تدوین و تصویب برنامه درسی ملی به عنوان نقشه جامع یادگیری برای اولین بار در تاریخ آموزش و پرورش افتخار بزرگی است که خداوند نصیب فرمود ؛ بر این موهبت بزرگ الهی سر تعظیم فرود آورده و شکرگزاری می‌کنیم.
- ۲- این برنامه باید نقشه راه کلیه سیاست گذاری‌ها و تولید محتوای آموزشی و تربیتی از جمله تولید راهنمای برنامه‌های درسی دوره‌ها و پایه‌های تحصیلی، تعیین زمان و ساعات آموزشی تدوین و تألیف کتاب‌های درسی و کمک آموزشی، تولید بسته‌های آموزشی، رسانه‌های دیداری و شنیداری و الکترونیکی و ... قرار گیرد.
- ۳- اجرای مطلوب این برنامه، نیازمند مساعدت و توجه ویژه معلمان عزیز و بهره‌مندی از صلاحیت‌ها و شایستگی‌های حرفه‌ای و تخصصی مناسب آنان می‌باشد، لذا مفاد آن باید در مهندسی نیروی انسانی و در برنامه‌های آموزشی، جذب و توانمندسازی و بازآموزی معلمان در سطوح مختلف توسط دانشگاه فرهنگیان، دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی و مراکز آموزشی‌های ضمن خدمت مورد توجه جدی قرار گیرد.
- ۴- تدوین برنامه راهبردی و جامع یادگیری مبتنی بر آموزه‌های اسلامی و معارف و حیانی، متناسب با نیازهای حال و آینده جامعه در دنیای متحول کنونی، منطبق با ویژگی‌ها و نیازهای دانش‌آموزان و بهره‌مند از آخرین یافته‌های علمی و پژوهشی، کار سترگ و بلندی است که با عنایات الهی و تلاش دست اندرکاران، گام نخست آن برداشته شد و تکمیل و تکامل آن نیازمند همراهی و مساعدت صاحب نظران و کارشناسان مجرب است که همگان را به یاری می‌طلبیم.
- ۵- در پایان لازم می‌دانم از تلاش‌ها و زحمات کلیه کارشناسان، محققان و پژوهشگران، دست‌اندرکاران،

مسئولان کمیته‌ها و مجریان و مشاوران این طرح ملی در ستاد، استان‌ها، سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی، دبیرخانه و اعضای شورای عالی آموزش و پرورش، شورای معاونان وزارت آموزش و پرورش و به ویژه حجت الاسلام علی ذوعلم مدیر طرح، حجت الاسلام محمدیان رئیس سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی، مهندس مهدی نوید ادهم دبیر کل شورای عالی آموزش و پرورش و وزرای آموزش و پرورش تشکر نمایم و از خداوند متعال مسألت دارم این کار مهم و تأثیر گذار را که در طول ۴۰ ماه گذشته مسئولیتیم دغدغه اساسی اینجانب و همکاران عزیزم بوده است توشه آخرت قرار دهد.

«من الله التوفیق و علیه التکلان»

دکتر حمید رضا حاجی بابایی

وزیر آموزش و پرورش

برنامه درسی ملی جمهوری اسلامی ایران^۱

برنامه درسی ملی جمهوری اسلامی ایران که در جلسات ۸۵۷، ۸۵۸، ۸۶۴، ۸۶۵، ۸۶۶، ۸۶۷، ۸۶۸، ۸۶۹، ۸۷۰، ۸۷۱ و ۸۷۲ تاریخ ۱۳۹۰/۱۲/۹، ۱۳۹۰/۱۲/۱۶، ۱۳۹۱/۵/۳، ۱۳۹۱/۵/۹، ۱۳۹۱/۵/۱۶، ۱۳۹۱/۵/۲۳، ۱۳۹۱/۵/۳۱، ۱۳۹۱/۶/۶، ۱۳۹۱/۶/۱۳، ۱۳۹۱/۶/۲۰ و ۱۳۹۱/۶/۲۸ به تصویب نهایی رسیده است، به شرح زیر برای اجرا ابلاغ می‌شود:

۱- مبانی فلسفی و علمی برنامه درسی ملی

مبانی فلسفی و علمی این برنامه همانند سایر اسناد هم‌تراز خود مبتنی بر مبانی نظری سند تحول بنیادین نظام تعلیم و تربیت رسمی و عمومی (مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی) می‌باشد و از این مجموعه، آن بخش از مبانی که مستقیماً به حوزه‌ی برنامه درسی دلالت دارد و به عنوان مبانی خاص برنامه درسی تلقی می‌شود، در پیوست آمده است.

۲- چشم‌انداز

برنامه‌های درسی و تربیتی آموزش و پرورش جمهوری اسلامی ایران در راستای فرهنگ و تمدن اسلامی-ایرانی، با تکیه بر میراث گران‌بها و ماندگار رسول الله (ص)-قرآن کریم و عترت (ع)-تحقق جامعه عدل مهدوی (عج) و چشم‌انداز نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی در افق ۱۴۰۴^۲ با

۱- برنامه درسی ملی سندی است که نقشه کلان برنامه درسی و چارچوب نظام برنامه‌ریزی درسی کشور را به منظور تحقق اهداف آموزش و پرورش نظام جمهوری اسلامی ایران تعیین و تبیین می‌نماید.

۲- سند تحول بنیادین آموزش و پرورش مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی - آذر ماه ۱۳۹۰

بهره‌گیری از الگویی پیشرفته و بومی زمینه تربیت نسلی^۱ موحد، مؤمن و معتقد به معاد و آشنا و متعهد به مسئولیت‌ها و وظایف در برابر خدا، خود، دیگران و طبیعت، حقیقت جو و خردمند، دانش‌پژوه و علاقمند به علم و آگاهی، عدالت‌خواه و صلح‌جو، ظلم‌ستیز، جهادگر، شجاع و ایثارگر و وطن‌دوست، مهرورز، جمع‌گرا و جهانی‌اندیش، ولایت‌مدار و منتظر و تلاش‌گر در جهت تحقق حکومت عدل جهانی، با اراده و امیدوار، خود باور و دارای عزت نفس، امانتدار، دانا و توانا، پاکدامن و با حیا، انتخابگر و آزاد منش، متخلق به اخلاق اسلامی، خلاق و کارآفرین، مقتصد و ماهر، سالم و با نشاط، قانون‌مدار و نظم‌پذیر، وفادار به ارزش‌های اسلامی، ملی و انقلابی و آماده ورود به زندگی شایسته فردی، خانوادگی و اجتماعی بر اساس نظام معیار اسلامی را فراهم می‌سازد.

این برنامه‌ها دارای ویژگی‌های زیر است :

- ۱- مبتنی بر مبانی و ارزش‌ها و معارف اسلام ناب محمدی (ص)؛
- ۲- برخوردار از یافته‌های معتبر علمی و پژوهشی با تأکید بر بومی‌سازی آن‌ها؛
- ۳- بهره‌مند از دستاوردها و یافته‌های علمی فرهنگ و تمدن اسلامی - ایرانی؛
- ۴- منسجم، متعادل، کارآمد، نشاط‌آفرین، پویا، انعطاف‌پذیر و مشارکت‌پذیر در تولید و اجرا؛
- ۵- ناظر به ویژگی‌ها، نیازها و فطرت الهی دانش‌آموزان و نیازهای اساسی جامعه؛
- ۶- بهره‌مند از تجربه‌های موفق ملی و جهانی با استفاده از ابزارها و شیوه‌های علمی و اثربخش؛
- ۷- برخوردار از رویکردی نوآورانه، آینده‌پژوهانه، واقع‌بینانه، متناسب با فطرت الهی انسان؛
- ۸- تأکید کننده بر نقش مدرسه به‌عنوان جلوه‌ای از تحقق مراتبی از حیات طیبه و زمینه‌ساز جامعه عدل مهدوی (عج)^۲ و کانون اصلی تحقق اهداف برنامه‌های درسی و تربیتی.

۱- برگرفته از هدف‌های کلان سند تحول بنیادین آموزش و پرورش مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی - آذر ماه ۱۳۹۰

۲- سند تحول بنیادین آموزش و پرورش مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی - آذر ماه ۱۳۹۰ - ص ۱۷

۳- اصول ناظر بر برنامه‌های درسی و تربیتی

این اصول به صورت هماهنگ و درهم تنیده ناظر بر سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی و مدیریت برنامه‌های درسی و تربیتی از سطح ملی تا سطح مدرسه است:

۱-۳- دین محوری

تمامی اجزا و عناصر برنامه‌های درسی و تربیتی باید مبتنی بر مبانی توحیدی و اصول و ارزش‌های اسلام ناب محمدی (ص) باشد. این اصل بر سایر اصول نیز حاکم می‌باشد.

۲-۳- تقویت هویت ملی

برنامه‌های درسی و تربیتی باید زمینه تقویت و پایداری هویت ملی را با تأکید بر تعمیق باورها و ارزش‌های اسلامی، فرهنگ و تمدن اسلام و ایران، زبان و ادبیات فارسی، ارزش‌های انقلاب اسلامی، میهن دوستی، وحدت و انسجام فرهنگی، استقلال ملی و همبستگی اسلامی فراهم آورد.

۳-۳- اعتبار نقش یادگیرنده

برنامه‌های درسی و تربیتی باید به نقش فعال، داوطلبانه و آگاهانه دانش‌آموز در فرآیند یاددهی-یادگیری و تربیت‌پذیری توجه نماید و زمینه تقویت و توسعه روحیه پرسشگری، پژوهشگری، خلاقیت و کارآفرینی را در وی فراهم سازد.

۴-۳- اعتبار نقش مرجعیت معلم (مربی)^۱

برنامه‌های درسی و تربیتی باید به نقش مرجعیت^۲ معلم در هدایت تربیتی برای تقدم تزکیه بر تعلیم، غنی‌سازی محیط تربیتی و یادگیری، فعال‌سازی دانش‌آموزان در فرآیند یادگیری و تربیت‌پذیری و ترغیب آنان نسبت به یادگیری مستمر توجه نماید. همچنین زمینه‌ی ارتقاء صلاحیت‌های اعتقادی، اخلاقی، حرفه‌ای و تخصصی معلم را فراهم سازد.

۱- در این سند واژه‌های معلم و مربی مترادف هم به کار رفته است و به فردی اطلاق می‌شود که رسالت خطیر تربیت دانش‌آموزان را در نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی بر عهده دارد. (سند تحول بنیادین آموزش و پرورش مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی - آذر ماه ۱۳۹۰)

۲- مبانی نظری تحول بنیادین آموزش و پرورش مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی - آذر ماه ۱۳۹۰ - ص ۲۷۹

۳-۵- اعتبار نقش پایه ای خانواده

برنامه های درسی و تربیتی باید ضمن تقویت بنیان خانواده و تحکیم مناسبات خانوادگی و صله رحم، زمینه کسب شایستگی ها و مهارت های لازم برای تشکیل و مدیریت خانواده مبتنی بر ارزش ها و معارف الهی و تعمیق آداب و سبک زندگی اسلامی - ایرانی دانش آموزان را فراهم آورد.

۳-۶- جامعیت

برنامه های درسی و تربیتی باید به نیازهای گوناگون دانش آموزان و جامعه در سطوح محلی، منطقه ای، ملی و جهانی در کلیه ساحت های تعلیم و تربیت^۱ تأکید کند.

۳-۷- توجه به تفاوت ها

برنامه های درسی و تربیتی باید ضمن تأکید بر ویژگی های مشترک، به تفاوت های ناشی از محیط زندگی (شهری، روستایی، عشایری، فرهنگی و جغرافیایی)، جنسیتی و فردی دانش آموزان (استعدادها، توانایی ها، نیازها و علایق) توجه کرده و از انعطاف لازم برخوردار باشد.

۳-۸- تعادل

برنامه های درسی و تربیتی باید به رعایت تعادل و پرهیز از افراط و تفریط و رعایت تناسب و توازن در توجه به ساحت های تعلیم و تربیت، هدف و محتوا و بهره گیری از روش های متفاوت در طراحی، تولید، اجرا و ارزش یابی از برنامه ها پایبند باشد.

۳-۹- یادگیری مادام العمر

برنامه های درسی و تربیتی باید زمینه کسب شایستگی ها و مهارت های لازم برای استمرار و معنادار شدن یادگیری و پیوستگی تجارب یادگیری در زندگی را برای دانش آموزان تأمین کند.

۳-۱۰- جلب مشارکت و تعامل

فرایند برنامه ریزی درسی و تربیتی باید زمینه مشارکت و تعامل مؤثر معلمان، دانش آموزان،

۱- ساحت ها شامل تعلیم و تربیت اعتقادی، عبادی و اخلاقی، تعلیم و تربیت اجتماعی و سیاسی، تعلیم و تربیت زیستی و بدنی، تعلیم و تربیت زیباشناختی و هنری، تعلیم و تربیت اقتصادی و حرفه ای، تعلیم و تربیت علمی و فناوری است. (سند تحول بنیادین آموزش و پرورش مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی - آذر ماه ۱۳۹۰)

خانواده‌ها و سایر گروه‌های ذینفع، ذریط و ذیصلاح را در طراحی، تولید، اجرا و ارزش‌یابی برنامه‌ها فراهم نمایند.

۱۱-۳- یکپارچگی و فراگیری

برنامه‌های درسی و تربیتی باید برای تمام دانش‌آموزان (دانش‌آموزان عادی، دانش‌آموزان با نیازهای ویژه و استعدادهای درخشان) به‌صورت به هم پیوسته و یکپارچه طراحی و تدوین شود. این برنامه‌ها باید با رعایت انعطاف‌پذیری، با نیازهای هریک از گروه‌های دانش‌آموزان با نیازها و استعدادهای خاص انطباق و سازگاری داده شود.^۱

۴- رویکرد و جهت‌گیری کلی

رویکرد برنامه‌های درسی و تربیتی «فطرت‌گرایی توحیدی» است. اتخاذ این رویکرد به معنای زمینه‌سازی لازم جهت شکوفایی فطرت الهی^۲ دانش‌آموزان از طریق درک و اصلاح مداوم موقعیت^۳ آنان به منظور دست‌یابی به مراتبی از حیات طیبه است.

در این رویکرد :

۱-۴- دانش آموز :

۱- امانت الهی و دارای کرامت ذاتی است.

۲- فطرت الهی در وجود او نهفته است و قابلیت شکوفایی و فعلیت یافتن دارد.

۱- تغییرات ناشی از این انطباق و سازگاری باید به تصویب شورای عالی آموزش و پرورش برسد.

۲- فطرت سرشتی الهی در وجود آدمی است : یعنی آدمی نسبت به مبدأ عالم هستی معرفت و گرایش اصیل (غیر اکتسابی) دارد. این فطرت می‌تواند فعلیت یافته، صیقل بخورد و توسعه پذیرد و می‌تواند به فراموشی سپرده شود. فطرت در جنبه معرفتی آن، معرفت حضوری انسان به خداست و در بعد گرایش، میل به پرستش، حقیقت‌جویی، فضیلت‌خواهی و زیبایی دوستی از اهم گرایش‌های فطری انسان است. مبانی نظری تحول بنیادین در نظام تربیت رسمی و عمومی جمهوری اسلامی ایران - آذر ماه ۱۳۹۰ - ص ۵۸ و ۵۹

۳- منظور از موقعیت، وضعیت مشخص، بویا و قابل درک و تغییری است که حاصل تعامل پیوسته فرد به منزله‌ی عنصری آگاه، آزاد و فعال با خداوند و گستره‌ای از جهان هستی (خود، طبیعت و جامعه) در محضر خداوند متعال است (که حقیقتی برتر و خالق همه‌ی جهان و فراتر از همه موقعیت‌ها است). بنیان نظری تحول راهبردی در نظام تربیت رسمی و عمومی جمهوری اسلامی ایران - ص ۴۲۲

❖ سوالات تستی سند برنامه درسی ملی آموزش و پرورش با پاسخنامه تشریحی

۱- کدام یک از ویژگی های زیر، از برنامه های درسی و تربیتی آموزش و پرورش جمهوری اسلامی ایران نمی باشد؟

- (۱) بهره مند از دستاوردها و یافته های علمی فرهنگ و تمدن اسلامی - ایرانی
(۲) مبتنی بر مبانی و ارزش ها و معارف اسلام ناب محمدی (ص)
(۳) برخوردار از یافته های معتبر علمی و پژوهشی با تاکید بر بومی سازی آنها
(۴) برخوردار از رویکردی نوآورانه، آینده پژوهانه، واقع بینانه، متناسب با جامعه جهانی.
- ✓ **ه: گزینه ۴** ← ویژگی های برنامه درسی و تربیتی آموزش و پرورش:

۱. مبتنی بر مبانی و ارزشها و معارف اسلام ناب محمدی(ص)

۲- برخوردار از یافته های معتبر علمی و پژوهشی با تأکید بر بومی سازی آن ها؛

۳- بهره مند از دستاوردها و یافته های علمی فرهنگ و تمدن اسلامی ایرانی؛

۴- منسجم، متعادل، کارآمد، نشاط آفرین، پویا، انعطاف پذیر و مشارکت پذیر در تولید و اجرا؛

۵- ناظر به ویژگی ها، نیازها و فطرت الهی دانش آموزان و نیازهای اساسی جامعه؛

۶- بهره مند از تجربه های موفق ملی و جهانی با استفاده از ابزارها و شیوه های علمی و اثربخش؛

۷- برخوردار از رویکردی نوآورانه، آینده پژوهانه، واقع بینانه، متناسب با فطرت الهی انسان ؛

۸- تأکید کننده بر نقش مدرسه به عنوان جلوه ای از تحقق مراتبی از حیات طیبه و زمینه ساز جامعه عدل مهدوی (عج) و

کانون اصلی تحقق اهداف برنامه های درسی و تربیتی.

۲- متن زیر به کدام اصول ناظر بر برنامه های درسی و تربیتی اشاره دارد:

(برنامه های درسی و تربیتی باید به نیازهای گوناگون دانش آموزان و جامعه در سطوح محلی، منطقه ای، ملی و جهانی در

کلیه ساحت های تعلیم و تربیت تاکید کند.)

(۱) جامعیت (۲) تعادل (۳) توجه به تفاوت ها (۴) تقویت هویت ملی

✓ **ه: گزینه ۱** ← جامعیت: برنامه های درسی و تربیتی باید به نیازهای گوناگون دانش آموزان و جامعه

در سطوح محلی، منطقه ای، ملی و جهانی در کلیه ساحت های تعلیم و تربیت تاکید کند.

تعادل: برنامه های درسی و تربیتی باید به رعایت تعادل و پرهیز افراط و تفریط و رعایت مناسب و توازن در توجه به ساحت های

تعلیم و تربیت، هدف و محتوا و بهره گیری از روش های متفاوت در طراحی، تولید، اجرا و ارزشیابی از برنامه ها پایبند باشند.

توجه به تفاوت ها: برنامه های درسی و تربیتی باید ضمن تاکید بر ویژگی های مشترک، به تفاوت های ناشی از محیط زندگی،

جنسیتی و فردی دانش آموزان توجه کرده و از انعطاف لازم برخوردار باشد.

تقویت هویت ملی: برنامه‌های درسی و تربیتی باید زمینه تقویت پایداری هویت ملی را با تاکید بر تعمیق باورها و ارزش‌های اسلامی، فرهنگ و تمدن اسلام و ایران، زبان و ادبیات فارسی، ارزش‌های انقلاب اسلامی، میهن دوستی، وحدت و انسجام فرهنگی، استقلال ملی و همبستگی اسلامی فراهم آورد.

۳- اصول ناظر بر برنامه‌های درسی و تربیتی نسبت به یکدیگر هستند.

(۱) مجزا (۲) هماهنگ و درهم تنیده

(۳) منسجم (۴) دارای اولویت

✓؛ **ه: گزینه ۲** ➤ اصول ناظر بر برنامه‌های درسی و تربیتی به صورت هماهنگ و درهم تنیده ناظر بر

سیاست گذاری، برنامه‌ریزی و مدیریت برنامه‌های درسی و تربیت سطح ملی تا سطح مدرسه است.

۴- رویکرد برنامه‌های درسی و تربیتی «فطرت گرایی توحیدی» است. اتخاذ این رویکرد به چه معنا می‌باشد؟

(۱) امانت داری الهی و دارای کرامت ذاتی

(۲) دین محوری

(۳) زمینه ساز لازم جهت شکوفایی فطرت الهی دانش آموزان

(۴) رشد عقلانی، ایمانی، علمی، عملی و اخلاقی دانش آموزان

✓؛ **ه: گزینه ۳** ➤ رویکرد برنامه‌های درسی و تربیتی فطرت گرایی توحیدی است. اتخاذ این رویکرد به

معنای زمینه‌سازی لازم جهت شکوفایی فطرت الهی دانش آموزان از طریق درک و اصلاح مداوم موقعیت آنان به منظور دستیابی به مراتبی از حیات طیبه است.

۵- در رویکرد و جهت گیری کلی، معلم دارای چه نقشی است؟

(۱) راهنما و راهبر فرایند یاددهی - یادگیری است.

(۲) دارای قابلیت‌ها، تجربیات، ظرفیت‌ها و توانایی‌های گوناگونی است.

(۳) توانایی انتخاب، تصمیم گیری و خویشتن داری دارد.

(۴) همه موارد

✓؛ **ه: گزینه ۱** ➤ گزینه های دو و سه مربوط به ویژگی‌های دانش آموزان می‌باشد.

معلم (مربی) :

- در مسیر راه انبیا و ائمه اطهار، اسوه ای امین و بصیر برای دانش آموزان است.

- با شناخت و بسط ظرفیت های وجودی دانش آموزان و خلق فرصت های تربیتی و آموزشی زمینه درک و انگیزه اصلاح مداوم موقعیت آنان را فراهم می‌سازد.

- زمینه ساز رشد عقلانی، ایمانی، علمی، عملی و اخلاقی دانش آموزان است.

- راهنما و راهبر فرایند یاددهی - یادگیری است.

- برای خلق فرصت های تربیتی و آموزش مسئولیت تطبیق، تدوین، اجرا و ارزش یابی برنامه های درسی و تربیتی در سطح کلاس را بر عهده دارد.

- یادگیرنده و پژوهشگر آموزشی و پرورشی است.

۶- محتوای رویکرد برنامه های درسی و تربیتی مبتنی بر چه چیز می باشد؟

(۱) مبتنی بر ارزش های فرهنگی و تربیتی و سازوار با آموزه های دینی و قرآنی

(۲) متناسب با نیازهای حال و آینده دانش آموزان

(۳) برگرفته از تمام یافته های علمی و بشری

(۴) گزینه ۱ و ۲

✖ **ه: گزینه ۴** ➡ محتوای رویکرد برنامه های درسی تربیتی:

- مبتنی بر ارزش های فرهنگی و تربیتی و سازوار با آموزه های دینی و قرآنی، مجموعه ای منسجم و هماهنگ از فرصت ها و تجربیات یادگیری است که زمینه شکوفایی فطرت الهی، رشد عقلی و فعلیت یافتن عناصر عرصه ها را به صورت پیوسته فراهم می آورد.

- در برگیرنده مفاهیم و مهارت های اساسی و ایده های کلیدی مبتنی بر شایستگی های مورد انتظار از دانش آموزان است.

- برگرفته از یافته های علمی و معتبر بشری است.

- متناسب با نیازهای حال و آینده، علایق، ویژگی های روانشناختی دانش آموزان، انتظارات جامعه اسلامی و زمان آموزش است.

۷- مسئولیت خلق موقعیت های تربیتی و آموزشی، انطباق یا تدوین، اجرا و ارزشیابی برنامه های درسی و تربیتی در سطح

مدرسه بر عهده چه کسی است؟

(۱) معلم (۲) والدین (۳) مدیر مدرسه (۴) معاون مدرسه

✖ **ه: گزینه ۳** ➡ مسئولیت خلق موقعیت های تربیتی و آموزشی، انطباق یا تدوین، اجرا و ارزشیابی

برنامه های درسی و تربیتی در سطح مدرسه بر عهده مدیر مدرسه می باشد.

۸- در میان ۵ عنصر الگوی هدف گذاری، کدام عنصر جنبه محوری دارد؟

(۱) تعقل (۲) ایمان (۳) علم (۴) عمل

✖ **ه: گزینه ۱** ➡ در الگوی هدف گذاری پنج عنصر: تعقل، ایمان، علم، عمل و اخلاق چهار عرصه

ارتباط دانش آموزان با خود، خدا، خلق و خلقت به صورت به هم پیوسته و با محوریت ارتباط با خدا تبیین و تدوین می شوند.

عناصر پنجگانه در شبکه ای مفهومی، مرتبط و به هم تنیده تبیین می شوند و در فرایند علمی تربیت هر کدام از این عناصر،

متناسب با نیازها و شرایط دانش آموز می تواند سرآغاز سیل تربیتی دانش آموز باشند و سایر عناصر را تقویت و تعمیق نمایند.

در میان این عناصر پنج گانه، عنصر تعقل جنبه محوری دارد و سایر عناصر پیرامون آن تعریف و تبیین میشوند که هر کدام از آن ها نیز دارای مراتب معینی است.

۹- در شایستگی‌های پایه، علم دارای چه مفهومی است؟

- (۱) شناخت خود، ظرفیت‌ها و هویت خویش
- (۲) شناخت حق تعالی، صفات، افعال و آیات الهی، معارف دینی و منابع آن.
- (۳) آشنایی با ویژگی‌های نظام مردم سالار دینی و جایگاه و رسالت جهانی ایران اسلامی.
- (۴) همه موارد

✓ **ج: گزینه ۴** ← علم:

- شناخت خود، ظرفیت‌ها و هویت خویش
- شناخت حق تعالی، صفات، افعال و آیات الهی، معارف دینی و منابع آن.
- علم نسبت به پدیده‌ها، روابط، رویدادها و قوانین جهان آفرینش و چگونگی برقرار ارتباط انسان با آنها بهره‌برداری بهینه از آنان.

- علم نسبت به روابط، نقش‌ها، حقوق و وظایف خود و افراد و اهمیت آنها در زندگی اجتماعی
- علم نسبت به گذشته و حال جوامع بشری به ویژه فرهنگ و تمدن اسلام و ایران.
- آشنایی با ویژگی‌های نظام مردم سالار دینی و جایگاه و رسالت جهان ایران اسلامی
- آشنایی با روش‌های رمزگشایی پدیده‌ها و رمزگردانی آنها و ابراز آن به زبان زیباشناسی و هنر

۱۰- حکمت و بصیرت چه زمانی به وقوع می‌پیوندد؟

- (۱) فرایند صحیح تفکر با هدایت و رهبری عقل سلیم
- (۲) رسیدن به سطح مناسبی از علم و دانش
- (۳) ایمان راسخ
- (۴) یادگیری آداب و مهارت‌های زندگی

- ✓ **ج: گزینه ۱** ← تعقل به معنای قدرت تجزیه و تحلیل و ربط دادن قضایا و سنجش و ارزیابی یافته‌ها بر اساس نظام معیار (اسلام) است که از طرق معتبر به دست آمده است. حکمت به معنای علم متین، محکم و استوار دستاورد قوه تعقل است. حکمت و بصیرت زمانی به وقوع می‌پیوندد که فرد در فرایند صحیح تفکر با هدایت و رهبری عقل سلیم و نقل صحیح قرار گیرد. ایمان مبتنی بر تفکر، اساس اعمال دینی است و هیچ عمل دینی بی حضور تفکر و تعقل معنا و مفهوم ندارد. تفکر، مطالعه و پژوهش اساس معرفت دینی را تشکیل می‌دهد.

۱۱- آمادگی دانش آموز برای دینداری و عمل به وظایف دینی مبتنی بر ایمان توأم با معرفت و

شناخت، از نتایج حاصل کدام حوزه در پایان دوره‌های تحصیلی می‌باشد؟

(۲) حوزه حکمت و معارف اسلامی

(۱) حوزه تربیت و یادگیری قرآن و عربی

(۴) حوزه آداب و مهارت زندگی و بنیان خانواده

(۳) حوزه علوم انسانی و مطالعات اجتماعی

✎ **ه: گزینه ۲** ➤ نتایج یادگیری دانش آموزان در حوزه حکمت و معارف اسلامی در پایان دوره های

تحصیلی عبارت اند از:

- آمادگی برای دینداری و عمل به وظایف دینی مبتنی بر ایمان توأم با معرفت و شناخت؛

- احساس خرسندی و رضایت از هویت اسلامی خود و علاقه و تلاش برای حفظ آن؛

- تلاش برای رشد شعائر و فرهنگ دینی جامعه در شرایط مختلف اجتماعی؛

- احساس مسئولیت نسبت به نظام اسلامی و مشارکت در پیشرفت نظام و اقتدار و سربلندی آن در جهان؛

۱۲- ، رمز هویت ملی به سبب پیوستگی و وحدت همه اقوام ایرانی و گنجینه گران ارجی است که گذشته را به حال

آینده پیوند می دهد.

(۲) حوزه علوم تجربی

(۱) حوزه فرهنگ و هنر

(۴) حوزه حکمت و معارف اسلامی

(۳) حوزه زبان و ادبیات فارسی

✎ **ه: گزینه ۳** ➤ زبان و ادبیات فارسی، رمز هویت ملی و سبب پیوستگی و وحدت همه اقوام ایرانی

و گنجینه گران ارجی است که گذشته را به حال و آینده پیوند می دهد. در این حوزه، دانش آموزان با پیکره نظام مند و عناصر

سازه ای زبان به گونه ای روشمند و علمی آشنا می شوند و توانایی خلق و نگارش و آفرینش در این حوزه را کسب می کنند.

۱۳- مهم ترین و غنی ترین منبع دستیابی به هویت چه چیز می باشد؟

(۴) تاریخ

(۳) فرهنگ

(۲) هنر

(۱) زبان

✎ **ه: گزینه ۳** ➤ فرهنگ، مهم ترین و غنی ترین منبع دستیابی به هویت است و از طریق جهت دادن

به شیوه زندگی، امکان هویت آبی را به صورت فردی و جمعی فراهم می کند. فرهنگ شامل باورها و ارزش ها، تاریخ گذشته،

مفاخر ملی، آداب و سنت ها، قوانین، آثار باستانی، هنر و ادبیات گذشته به معاصر است.

۱۴- در سال های آغازین تحصیل، آموزش تربیت فرهنگی و هنری به چه صورت انجام می گیرد؟

(۴) غیر مستقیم

(۳) حضوری

(۲) غیر حضوری

(۱) مستقیم

✎ **ه: گزینه ۴** ➤ سازماندهی محتوا در حوزه فرهنگ و هنر تا پایان دوره آموزش عمومی مبتنی بر

تربیت هنری و در دوره متوسطه دوم موضوع محور است. همچنین سازماندهی محتوا به صورت چند رشته ای و متناسب با

نیازهای فردی و اجتماعی متربیان انجام می شود. تربیت فرهنگی و هنری در سال های آغازین تحصیل به صورت آموزش

غیرمستقیم انجام می گیرد و به تدریج متناسب با دوره تحصیلی و رشته های هنری از روشهای آموزش مستقیم بهره گیری می

کند.